The Implementation of the Rules and Treatment of Offenders in the Prisons Chai Badan Lopburi (2017)

Siwawet Charapun
Master's degree student, Master of Public Administration Program in Public Administration of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University
First Author: siwawesycaruphrrn@gmail.com
Wasita Kerdphol Prasopsak
Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Independent study Advisor.
Corresponding Author: wasita.kp@gmail.com
Mayuri Rattanasermpong
Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University, Independent study Co-advisor.
Corresponding Author: mnida7@gmail.com

Received: September 29, 2023 **Revised:** October 30, 2023 **Accepted:** December 13, 2023

Abstract

This research aims to: 1. study the opinions on the enforcement of the Corrections Act, B.E. 2560, regarding the use of restraints on prisoners in Chai Badan District Prison, Lopburi Province, and 2. propose guidelines for the use of restraints on prisoners. A questionnaire was used to collect data from 64 respondents, and the data were analyzed using statistical measures including percentage, mean, and standard deviation. The relevant findings were then summarized.

The research findings revealed that the overall implementation of the Corrections Act, B.E. 2560, in Chai Badan District Prison, Lopburi Province, was at a high level (μ = 4.00). When considering each aspect in descending order of average value, the results were as follows: 1. the implementation of strategies and plans (μ = 4.20), emphasizing teamwork in managing prisoners; 2. control and inspection: emphasis was placed on applying legal principles to control prisoners using restraints; 3. personnel operations (μ = 4.02): emphasis was placed on the Department of Corrections' authority to treat offenders according to court rulings; 4. administration (μ = 3.86): emphasis was placed on administrators' understanding of the process of using restraints and 5. application in operations (μ = 3.79): emphasis was placed on the fair selection of the size or type of restraints for controlling

prisoners. Recommendations suggest that the use of restraints should be clearly defined and that senior management should have the authority to order the use of restraints to prevent human rights violations, taking into account the prisoners' rights and freedoms.

Keywords: Correction Act Code Section 21, Using Penitentiary Machine, Prisoners

การนำข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ไปสู่การปฏิบัติของเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

สิวะเวศย์ จารุพรรณ
นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
First Author: siwawesycaruphrrn@gmail.com
วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Corresponding Author: wasita.kp@gmail.com
มยุรี รัตนเสริมพงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Corresponding Author: mnida7@gmail.com

ได้รับบทความ: 29 กันยายน 2566 **ปรับปรุงแก้ไข:** 30 ตุลาคม 2566 **ตอบรับตีพิมพ์:** 13 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความคิดเห็นของการใช้ข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังในเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี 2. เสนอแนะแนวทางปฏิบัติในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี รวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 64 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยล่ะ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาสรุปข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า การนำข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ไปสู่การปฏิบัติของเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ = 4.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ได้แก่ 1. ด้านการนำ ยุทธศาสตร์และแผนงาน (μ = 4.20) เน้นการทำงานเป็นทีมในการดูแลผู้ต้องขังภายในเรือนจำ 2. ด้านการควบคุม และตรวจสอบ เน้นการนำหลักกฎหมายใช้ควบคุมผู้ต้องขังที่ใช้เครื่องพันธนาการ 3. ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร (μ = 4.02) เน้นกรมราชทัณฑ์มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล 4. ด้านการบริหาร (μ = 3.86) เน้นผู้บริหารเข้าใจในกระบวนการการใช้เครื่องพันธนาการ 5. ด้านการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน (μ = 3.79) เน้นการเลือกใช้ขนาดหรือชนิดของเครื่องพันธนาการในการควบคุม ผู้ต้องขังได้อย่างยุติธรรม ข้อเสนอแนะควรกำหนดการใช้เครื่องพันธนการให้มีความชัดเจน ให้ผู้บริหารงาน

ระดับสูงพิจารณาการมีอำนาจในการสั่งการใช้เครื่องพันธนาการเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดต่อสิทธิมนุษย์ชนได้ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขัง

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ มาตรา 21, การใช้เครื่องพันธนาการ, ผู้ต้องขัง

บทนำ

การราชทัณฑ์ของไทยได้มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับสังคม การเมือง และสภาพเศรษฐกิจตลอดยุคสมัยที่ผ่านมา ตั้งแต่ในยุคก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กิจการเรือนจำได้สังกัดอยู่ตามส่วนราชการต่างๆ สอดคล้องกับการปกครองแบบจตุสดมภ์ มีการแบ่งเป็นเรือนจำในกรุงเทพฯ และเรือนจำในหัวเมืองชั้นนอกเรือนจำในกรุงเทพฯ ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. สังกัดกระทรวงนครบาลเป็นที่คุมขังผู้ต้องขังที่มีโทษตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป เรียกว่า “คุก” 2. สังกัดกระทรวงทบวง กรมที่บังคับกิจการนั้น ๆ ใช้เป็นที่คุมขังผู้ต้องขังที่มีโทษต่ำกว่า 6 เดือน หรือนักโทษที่มิใช่ผู้ร้าย เรียกว่า “ตะราง” ส่วนการเรือนจำในหัวเมืองชั้นนอก มีที่คุมขังผู้ต้องโทษเรียกว่า“ตะราง” การคุมขังอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ว่าราชการเมืองหรืออาจส่งต่อให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม รับตัวไปคุมขังแล้วแต่กรณี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตรา “พระราชบัญญัติจัดตั้งกรมราชทัณฑ์” โดยมีพระยาชัยวิชิต วิศิษฏ์ธรรมธาดา (ขำ ณ ป้อมเพชร) เป็นอธิบดีกรมราชทัณฑ์คนแรก ต่อมาในปี พ.ศ. 2469 ได้เกิดภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจงบประมาณรายได้รายจ่ายไม่ได้ดุลยภาพกัน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงยุบกรมราชทัณฑ์และให้ไปสังกัดกระทรวงยุติธรรมและต่อมาได้โอน กรมราชทัณฑ์ไปเป็นแผนกหนึ่ง (แผนกราชทัณฑ์) ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 การราชทัณฑ์ได้ยกฐานะเป็นกรมราชทัณฑ์และมีการตราพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มีหน้าที่เกี่ยวด้วยการเรือนจำ การกักกันผู้มีสันดานเป็นโจรผู้ร้ายการฝึกและอบรมเด็กดัดสันดาน และในส่วนภูมิภาคได้มีการกำหนดเป็นเรือนจำจังหวัด และเรือนจำอำเภอในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการปฏิรูประบบราชการจึงได้โอนย้ายกรมราชทัณฑ์กลับมาสังกัดกระทรวงยุติธรรม (ธานี วรภัทร์, 2554, หน้า 20)

ปัจจุบันแม้ว่าแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้มีการบัญญัติรับรองนับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 21 ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง ดังนี้ “ห้ามใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้..” จะเห็นได้ว่ามาตรา 21 กำหนดขึ้นมาใช้กับผู้ต้องขัง ซึ่งคำนิยามของ “ผู้ต้องขัง” ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 4 วรรคสองหมายรวมตลอดถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง คนฝาก อาจกล่าวได้ว่า หมายความถึงบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังไว้ในเรือนจำถือเป็นผู้ต้องขังหมด คำว่า “ผู้ต้องขัง” โดยไม่ได้ประสงค์จะระบุเฉพาะเจาะจงถึงผู้ที่ถูกคุมขังประเภทใดประเภทหนึ่งภายในเรือนจำ และหากพิจารณาคำว่า นักโทษเด็ดขาด ตามมาตรา 4 วรรคสาม หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมาย จำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุดและหมายความรวมถึง บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย แต่ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นกรณีของการใช้เครื่องพันธนาการกับคนต้องขังและคนฝากที่ถือว่าศาลยังไม่มีคำพิพากษาว่าให้ลงโทษ ดังนั้นบุคคล เหล่านั้นยังอยู่บนบทสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ตามหลัก Presumption of Innocence ที่เป็นหลักเพื่อเป็นข้อผูกมัดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยปราศจากอคติ หรือให้การปฏิบัติเยี่ยงผู้บริสุทธิ์ แต่ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 21 พบว่า ไม่ได้มีการกำหนดข้อห้ามว่าห้ามใช้เครื่องพันธนาการกับคนต้องขัง และคนฝากซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเป็นเหตุให้บุคคลที่ได้รับการสันนิษฐานว่าไม่ได้กระทำความผิดถูกปฏิบัติเยี่ยงผู้กระทำความผิด ซึ่งการใช้เครื่องพันธนาการในประเทศไทย การที่จะสั่งให้ใช้หรือเพิกถอน

เครื่องพันธนาการหรือไม่นั้น จะกระทำในรูปแบบการพิจารณาร่วมกัน โดยจากสภาพของตัวผู้ต้องขังในเรื่องข้อจำกัดของสภาพร่างกาย ประวัติการก่อคดี อัตราโทษ ตลอดจนความเป็นไปได้ในการที่ผู้ต้องขังนั้นจะหลบหนี และสภาพเรือนจำว่าเป็นการสมควรหรือไม่จะใช้เครื่องพันธนาการกับตัวผู้ต้องขังนั้น ๆ แต่ให้อำนาจพัศดีเป็นผู้มีอำนาจสั่งตามกฎหมาย ประกอบด้วย ผู้บัญชาการเรือนจำ พัศดี ผู้บังคับแดน และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ กรมราชทัณฑ์มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุมและแก้ไขพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดีไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริตและสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างเป็นปกติสุข

เรือนจำอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี เป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม โดยมีอำนาจหน้าที่การปฏิบัติงานต่อผู้คุมขังของผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามกฎหมาย ตามข้อกำหนดว่าด้วยการราชทัณฑ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องระเบียบ ข้อบังคับนโยบายของกระทรวง หลักอาชญาวิทยาและหลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งได้พบปัญหาของการนำข้อกฎหมายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในการใช้เครื่องพันธนาการต่อคุมขังที่ผู้มีอำนาจหรือผู้บัญชาการในการสั่งการเครื่องพันธนาการให้กับผู้ต้องขัง ในการเลือกใช้ตามระเบียบข้อบังคับแล้วยังมีข้อที่เลือกใช้เครื่องพันธนาการให้ถูกต้องกับบุคคลที่ได้รับโทษตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งการตีความเพื่อใช้เครื่องพันธนาการจึงต้องตีความอย่างเคร่งครัดจะกระทำอย่างมักง่ายไม่ได้ผู้มีอำนาจสั่งใช้เครื่องพันธนาการจึงต้องทำความเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อนี้เป็นอย่างดี จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังของเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จะได้นำมาเป็นแนวทางในปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของการใช้ข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังในเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังในเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

(มาตรา 21) การใช้เครื่องพันธนาการ

ในประเทศไทยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ของประเทศไทยสืบเนื่องมาจากการรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังนั้น มีความเป็นมานับแต่ละยุคสมัยของการเรียกร้องอิสรภาพและเสรีภาพในประเทศตะวันตก และมีการเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิทธิพลเมืองโดยสิทธิของผู้ต้องขังถือเป็นสิทธิของพลเมืองอย่างหนึ่งที่มีการเรียกร้องและทำให้ได้มาด้วยเหตุผลที่ว่าการที่ผู้ต้องขังต้องถูกแยกตัวออกจากสังคมปกติทำให้เขาถูกจำกัดเสรีภาพต่าง ๆ และทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของความถูกต้องชอบธรรม ความพอดีในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ความทุกข์ทรมานที่ผู้ต้องขังได้รับจากการถูกแยกตัวออกจากการ

ถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำไปสู่การเรียกร้องให้ตระหนักถึงการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย รวมทั้งเรียกร้องให้มีการรับรองสิทธิตามกฎหมายที่บุคคลนั้นพึงได้รับด้วยเพราะแม้ว่าผู้ต้องขังจะเป็นบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพและต้องสูญเสียสิทธิบางประการไปจากการถูกลงโทษ แต่ยังมีสิทธิบางประการในฐานะที่เป็นมนุษย์ ที่ไม่อาจถูกจำกัดหรือล่วงละเมิดได้ การเรียกร้องให้คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง ยังเกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนาแนวความคิดในเรื่องสิทธิมนุษย์ซึ่งเป็นสิทธิที่มีมาตั้งแต่สมัยกรีกและโรมันในรูปของสิทธิธรรมชาติ โดยมีแนวความคิดว่ามนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกันและพระเจ้าเป็นผู้สร้างขึ้นมาและได้ให้สิทธิบางอย่างแก่มนุษย์ สิทธิเหล่านี้จึงไม่อาจโอนกันได้และไม่มีใครล่วงละเมิดได้ และรัฐทั้งหลายจะต้องทำทุกอย่างเพื่อให้มนุษย์มีสิทธิอย่างเต็มที่สิทธิธรรมชาติดังกล่าวที่บุคคลทุกคนพึงมี ก็คือ สิทธิพื้นฐานของพลเมืองซึ่งต่อมาเรียกสิทธิประเภทนี้ว่า “สิทธิมนุษยชน” อันครอบคลุมถึงสิทธิของผู้ต้องขัง ดังนี้ การจะกล่าวถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงต้องพิจารณาถึงสิทธิมนุษยชนไปควบคู่กัน เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นคุณลักษณะประจำตัวของมนุษย์ทุกคน ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์และเป็นสิ่งจำเป็นมิใช่เพียงเพื่อการมีชีวิตอยู่ แต่เพื่อการดำรงชีวิตที่มีศักดิ์ศรี กล่าวคือ เพื่อชีวิตที่มีคุณค่าสมกับความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นรากฐานของความยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย (บรรเจิด จันทร์รุ่งศรี, 2558, หน้า 41)

หน่วยงานของกรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีภารกิจในการควบคุมดูแลและพัฒนาพฤตินิสัยนักโทษเด็ดขาดที่ศาลได้พิพากษาถึงที่สุดให้รับโทษจำคุก และควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ระหว่างพิจารณาคดี ผู้ต้องกักขังและผู้ต้องกักกัน เพราะการที่บุคคลกระทำความผิดอันกฎหมายได้กำหนดโทษให้ได้รับโทษจำคุกนั้น ในทางกฎหมายถือว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีความอันตรายต่อสังคมและผู้อื่น ซึ่งโทษจำคุกนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลงโทษและกันตัวบุคคลดังกล่าวออกจากสังคม มุ่งเน้นการควบคุมและป้องกันมิให้ผู้ต้องขังหลบหนีออกไปสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้กับสังคมและประชาชนผู้สุจริต ตลอดทั้งการพัฒนาและยกระดับจิตใจของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำกลับไปสู่สังคม (ธานี วรภัทร์, 2554, หน้า 13)

มาตรา 21 ห้ามใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่กรณี ดังต่อไปนี้

1. ผู้ต้องขังมีพฤติการณ์ที่จะทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของ ตนเองหรือผู้อื่น

2. ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมหรืออาการส่อว่าเป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิต ไม่สมประกอบซึ่งอาจจะทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น

3. ผู้ต้องขังมีพฤติการณ์ที่น่าจะหลบหนีการควบคุม

4. เมื่อผู้ต้องขังถูกคุมตัวไปนอกเรือนจำ และเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นเป็นการสมควรที่จะต้องใช้เครื่องพันธนาการ

5. เมื่ออธิบดีสั่งว่าเป็นการจำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการ เนื่องจากสภาพของเรือนจำสภาพของท้องถิ่น หรือเหตุจำเป็นอื่น

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจึงถือเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและหน่วยงานที่มีบทบาทในการดำเนินงาน ได้แก่ ราชทัณฑ์ ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของราชทัณฑ์จะไปเป็นตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมจะต้องมีการหลักเกณฑ์หรือกฎหมายที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างถูกต้องและเป็นธรรมสำหรับการใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ต้องขัง

มีการกำหนด หลักเกณฑ์ไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 (ฐิตาภา ศีลพงษ์, 2561, หน้า 1) โดยผู้ต้องขังที่น่าจะทำอันตรายต่อชีวิต หรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น เนื่องจากบางครั้งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ต้องขังด้วยกันในเรือนจำ อาจทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทหรืออาจถึงขั้นฆ่ากันตาย หรือในกรณีที่ผู้ต้องขังเกิดอาการเครียด แล้วคิดจะทำร้ายตัวเองหรือจะฆ่าตัวตายโดยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้การใส่เครื่องพันธนาการไว้ชั่วคราว จึงเป็นมาตรการจำเป็นเพื่อควบคุมผู้ต้องขังในลักษณะดังกล่าว (ณัฐกิตติ์ บุญจันทร์, 2550, หน้า 77)

การนำข้อบังคับไปใช้ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

การจัดตั้งกรมราชทัณฑ์ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2458 ก็ได้มีการวิวัฒนาการโดยลำดับจนครบร้อยปี ในปี พ.ศ. 2558 กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งถือเป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงยุติธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยมีขอบข่ายการปฏิบัติงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กรมราชทัณฑ์ เปรียบเสมือนหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐที่ยังมีปัญหาในการบริหารงานภายใน อาทิ ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ซึ่งปัจจุบันมีผู้ต้องขังทั้งชายและหญิงมากกว่า 300,000 คน ในขณะที่เรือนจำรองรับได้เพียง 110,000 คน สภาวะดังกล่าวส่งผลต่อการควบคุมและการแก้ไขพัฒนาผู้ต้องขัง ปัญหาเจ้าหน้าที่มีน้อยไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้ต้องขัง คือ มีเจ้าหน้าที่ จำนวน 11,000 คน เท่านั้น แต่ต้องมีภารกิจที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง จำนวน 300,000 คน ปัญหาเรือนจำเก่าและชำรุดทรุดโทรมและแออัด และการใช้เรือนจำบางแห่งยังใช้เป็นฐานบัญชาการของผู้ค้ายาเสพติด ปัญหาด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้ดูแลผู้ต้องขังได้รับเพียง 190,000 คนเท่านั้น และการบริหารจัดการภายในเรือนจำยังเป็นระบบแบบดั้งเดิมไม่ทันสมัย ยังไม่มีการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์การที่มีสมรรถนะสูง ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่อาจส่งผลให้กรมราชทัณฑ์ต้องควบคุมดูแลผู้ต้องขังต่างชาติมากขึ้น รวมทั้งความคาดหวังของสังคมและประชาชนต่อการยกระดับต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในมิติต่าง ๆ ให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล จากอุปสรรคสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับความท้าทายจากความซับซ้อนของประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่รุมเร้ามากขึ้นนั้น จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือสำหรับเป็นกรอบในการปรับปรุงแก้ไขปัญหา รวมทั้งเพื่อให้การบริหารและการพัฒนากรมราชทัณฑ์ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและเทคโนโลยี และให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้ภารกิจดังกล่าว จำเป็นต้องกระทำในหลายๆ ด้านพร้อมกัน เช่น งานปรับปรุงเรือนจำ/ทัณฑสถาน การพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแล การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และการแก้ไขปัญหายาเสพติด การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการปฏิบัติงาน และการพัฒนาบุคลากรของกรมราชทัณฑ์ทั้งหมด เป็นต้นจากบริบทของเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแล้วเห็นการนำข้อบังคับไปใช้ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 นำมาจัดแบ่งตามกระบวนการในการทำงานของเรือนจำ อำเภอชัยบาดาลนั้นสามารถแบ่งได้ดังนี้ (บรรเจิด จันทร์รุ่งศรี, 2558, หน้า 40)

1. ด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง ภารกิจของเรือนจำและทัณฑสถานที่จะมุ่งเน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่จะควบคุมและแก้ไขพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ช่วยให้ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพ เพื่อให้นำมาใช้เมื่อพ้นโทษให้สามารถอยู่ในสังคมเป็นพลเมืองดี และกรมราชทัณฑ์มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล โดยกรมราชทัณฑ์เป็นผู้มีอำนาจสั่งเครื่องใช้พันธนการและสั่งเพิกถอนเท่านั้น (บรรเจิด จันทร์รุ่งศรี, 2558, หน้า 80)

2. ด้านการบริหาร หมายถึง การที่เรือนจำหรือทัณฑสถานดำเนินการปฏิบัติตามนโยบาย หลักการและปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารงานเรือนจำจะต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับรายละเอียดแนวทางปฏิบัติงานด้านการใช้เครื่องพันธนาการ ฝ่ายบริหารระดับสูงมีข้อสั่งการที่ชัดเจนให้ปฏิบัติการใช้เครื่องพันธนาการ ทราบในกระบวนการการใช้เครื่องพันธนาการ ต้องสร้างความมั่นใจกับผู้บริหารในการตัดสินใจคำสั่งที่ใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขัง (บรรเจิด จันทร์รุ่งศรี, 2558, หน้า 85)

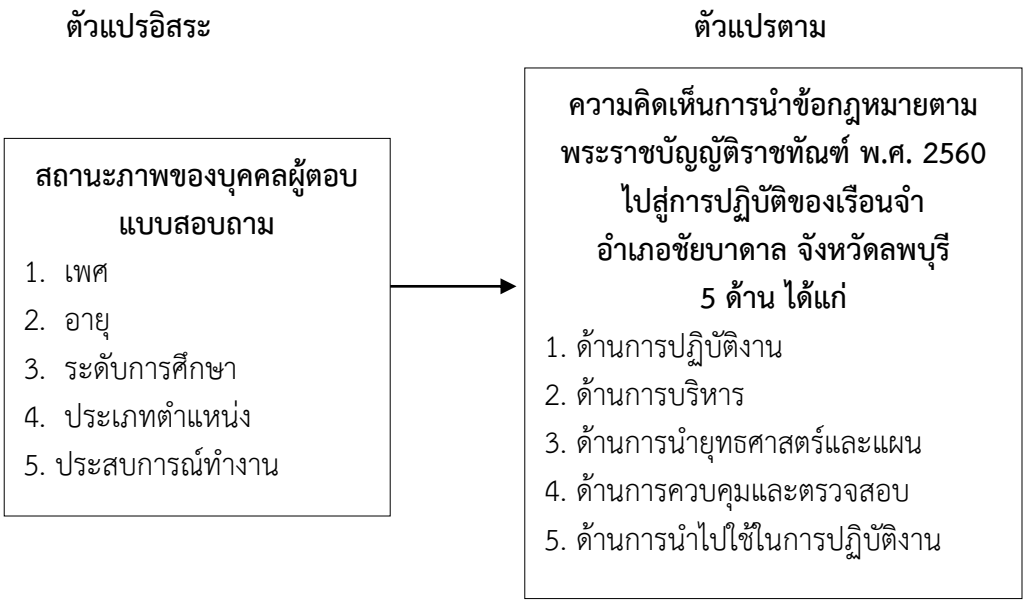
3. ด้านการนำยุทธศาสตร์และแผนงาน หมายถึง เรือนจำหรือทัณฑสถานได้มีแผนกำหนดให้เจ้าหน้าที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนให้ตรงตามนโยบายที่กำหนด ร่วมมือการทำงานเป็นทีมเป็นเรื่องที่สำคัญที่ใช้ดูแลผู้ต้องขังภายในเรือนจำ กำหนดการใช้เครื่องพันธนาการที่เหมาะสมกับผู้ได้รับโทษ และลักษณะให้เหมาะสม เพื่อสิทธิ เสรีของผู้ต้องขังและข้อกฎหมายที่กำหนด (บรรเจิด จันทร์รุ่งศรี, 2558, หน้า 90)

4. ด้านการควบคุมและตรวจสอบ หมายถึง เรือนจำและทัณฑสถานได้ถูกกำหนดให้มีระบบการควบคุม ตรวจสอบการทำงานการนำหลักกฎหมายใช้ควบคุมผู้ต้องขังที่ใช้เครื่องพันธนาการ หากเมื่อถูกคุมตัวเจ้าหน้าที่มีสิทธิควบคุมที่ต้องใช้เครื่องพันธนาการผู้ต้องขัง มีจัดเก็บบันทึกข้อมูลผู้ต้องขังที่ใช้เครื่องพันธนาการ รู้และเข้าใจการใช้เครื่องพันธนาการที่ถูกต้อง และให้ความยุติธรรมแก่ผู้ต้องขังที่ใช้เครื่องพันธนาการ (บรรเจิด จันทร์รุ่งศรี, 2558, หน้า 85)

5. ด้านการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน หมายถึง เรือนจำและทัณฑสถานได้กำหนดบทบัญญัติข้อกำหนดที่นำข้อกฎหมายในใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังเรือนจำ ให้การละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานด้านการใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ต้องขัง ต้องกำหนดการใช้เครื่องพันธนาการไม่ตรงตามข้อกฎหมาย และการใช้เครื่องพันธนาการตรงกับความผิดหรือการทำผิดวินัยที่ผู้ต้องขังได้กระทำในเรือนจำ การเลือกใช้ขนาดหรือชนิดของเครื่องพันธนาการในการควบคุมผู้ต้องขังได้อย่างยุติธรรม โดยผู้มีอำนาจต้องทำความเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมาย (บรรเจิด จันทร์รุ่งศรี, 2558, หน้า 79)

ซึ่งหากการบริหารงานเรือนจำและทัณฑสถานให้มีความสงบและเรียบร้อยเป็นไปตามภารกิจได้รับมอบหมายจากกรมราชทัณฑ์ ผู้บัญชาการเรือนจำและผู้มีอำนวยการทัณฑสถานมีอำนาจในการบริการกิจการเรือนจำ ซึ่งผู้มีอำนาจบัญชาการเรือนจำตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 21 ระบุให้อำนาจผู้บัญชาการเรือนจำแต่งตั้งพัศดีผู้มีอำนาจใช้เครื่องพันธนาการ ยกเว้นในกรณีให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมและอธิบดีกรมราชทัณฑ์ส่งใช้เครื่องพันธนาการตามสภาพของเรือนจำและท้องถิ่นนั้นๆ การใช้เครื่องพันธนาการเป็นการทำให้เสียเสรีภาพและละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การตีความต้องตีความโดยเคร่งครัดแต่อย่างไรก็ตาม พิเคราะห์เจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว ผู้บัญชาการเรือนจำเป็นผู้รับผิดชอบงานของเรือนจำทุกอย่าง มีอำนาจบังคับบัญชาเจ้าพนักงานทั้งมวลรวมทั้งพัศดีด้วย กฎหมายคงมิได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อตัดอำนาจของผู้บัญชาการเรือนจำโดยตรง เพราะขัดกับหลักการปกครองและการบริหารเท่านั้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชากรวิจัย ประกอบด้วย ข้าราชการ พนักงานราชการลูกจ้าง จำนวน 64 คน ได้แก่ 1. ระดับหัวหน้างานและผู้บังคับแดน จำนวน 15 คน 2. เจ้าหน้าที่ของเรือนจำ จำนวน 49 คน ซึ่งประชากรทั้งหมดเป็นผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยศึกษาการใช้ข้อกฎหมายในการใช้เครื่องพันธนาการตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับการใช้กฎหมาย พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 (มาตรา 21) รวมถึงการนำข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ไปสู่การปฏิบัติของเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี 5 ด้าน คือ 1. ด้านการปฏิบัติงาน 2. ด้านการบริหาร 3. ด้านการนำยุทธศาสตร์และแผน 4. ด้านการควบคุมและตรวจสอบ และ 5. ด้านการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

2.2 แบบสอบถามคำถามปลายปิด มี 3 ส่วนประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน โดยเป็นคำถามแบบเลือกตอบส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของบุคลากรการนำข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ไปสู่การปฏิบัติของเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี 5 ด้าน จำนวน 28 ข้อ ข้อส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังในเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

กำหนดข้อคำถามในการวิจัยโดยนำแบบสอบถามที่กำหนดทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา IOC ได้เท่ากับ 0.86 และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถาม และ

หาค่าความเชื่อมั่น จำนวน 30 ชุด ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรวิจัยโดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางลพบุรี ซึ่งมีการปฏิบัติงานเหมือนกัน พบว่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยชุดคำถาม มีลักษณะคำถามเลือกตอบ (Check List) การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ประชากรวิจัย จำนวน 64 คน โดยการแจกแบบสอบถามพร้อมอธิบายรายละเอียดให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้เข้าใจและกรอกแบบสอบถามส่งคืนภายในเวลากำหนด และแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับบันทึกในเครื่องคอมพิวเตอร์ ประมวลผลด้วยโปรแกรมทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด 64 ชุด โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเพื่อคำนวณหาค่าทางสถิติ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่และค่าร้อยละในตอนที่ 1

5.2 การวิเคราะห์ผลการนำข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 (มาตรา 21) สู่การปฏิบัติของบุคลากรเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี หาค่าเฉลี่ยประชากร (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (Standard Deviation) โดยเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยในตอนที่ 2

5.3 การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการนำข้อบังคับไปใช้ในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดยวิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความคล้ายคลึงกันแล้วหาค่าความถี่ เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผลในตอนที่ 3

ผลการวิจัย

การนำข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ไปสู่การปฏิบัติของเรือนจำกลางอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 84.40 รองลงมาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 15.60 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.80 รองลงมามีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.40 อายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.70 และอายุ 18-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.10 ตามลำดับ มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 31.20 และปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 6.20 ตามลำดับ ประเภทตำแหน่ง ระดับเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ คิดเป็นร้อยละ 76.60 และระดับหัวหน้างานและผู้บังคับแดน คิดเป็นร้อยละ 23.40 ตามลำดับ ประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.80 รองลงมา 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.40 และ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.80 ตามลำดับ

2. ระดับความคิดเห็นของการใช้ข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังในเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ดังนี้

ตาราง 1 ระดับความคิดเห็นของการใช้ข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ด้านภาพรวม	ความคิดเห็น		
	μ	σ	ระดับคะแนน
1. การปฏิบัติงานของบุคลากร	4.02	0.76	มาก
2. การบริหาร	3.86	0.69	มาก
3. การนำยุทธศาสตร์และแผนงาน	4.20	0.63	มาก
4. การควบคุม และตรวจสอบ	4.15	0.70	มาก
5. การนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน	3.79	0.66	มาก
ภาพรวม	**4.00**	**0.68**	**มาก**

การนำข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 สู่การปฏิบัติของเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ด้านภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การนำยุทธศาสตร์และแผนงาน (μ = 4.20) รองลงมาได้แก่ การควบคุม และตรวจสอบ (μ = 4.15) การปฏิบัติงานของบุคลากร (μ = 4.02) การบริหาร (μ = 3.86) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน (μ = 3.79)

3. ข้อเสนอแนะการนำข้อบังคับไปใช้ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ของเรือนจำอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

3.1 การนำเครื่องพันธนาการที่จำเป็นถูกกำหนดให้เลือกใช้ตามกฎหมายที่ได้นำมาเป็นข้อบังคับเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ถูกคุมขังหลบหนีขัดต่อกฎหมายที่กำหนดในการใช้เครื่องพันธนาการ

3.2 ผู้มีอำนาจที่สั่งการก็ต้องเลือกใช้เครื่องพันธนาการเพื่อควบคุมการเกิดอันตรายในการปฏิบัติหน้าที่และการรักษาสิทธิมนุษยชนได้

3.3 ให้เพิ่มยุทธศาสตร์และแผนงานที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องพันธนาการ และผู้มีอำนาจสูงสุดควรนำหลักกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยเลือกใช้เครื่องพันธนาการให้ถูกต้อง

อภิปรายผล

จากการศึกษาการนำข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 สู่การปฏิบัติของเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า กรมราชทัณฑ์มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล และมีภารกิจที่ควบคุมและแก้ไขพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้สั่งให้ใช้เครื่องพันธนาการและสั่งเพิกถอนการใช้เครื่องพันธนาการนั้น ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ บรรเจิด จันทร์รุ่งศรี (2558) ได้กล่าวว่า โดยให้แต่งตั้งพัศดีผู้มีอำนาจใช้เครื่องพันธนาการหรือเพิกถอนการใช้เครื่องพันธนาการ ยกเว้นในกรณีให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมและอธิบดีกรมราชทัณฑ์สั่งใช้เครื่องพันธนาการตามสภาพของเรือนจำและท้องถิ่นนั้นๆ การใช้เครื่องพันธนาการเป็นการทำให้เสียเสรีภาพและละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การตีความต้องตีความโดยเคร่งครัดแต่อย่างไรก็ตาม พิเคราะห์เจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว ผู้บัญชาการเรือนจำเป็นผู้รับผิดชอบงานของเรือนจำทุกอย่าง มีอำนาจบังคับ

บัญชาเจ้าพนักงานทั้งมวลรวมทั้งพัศดีด้วย กฎหมายคงมิได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อตัดอำนาจของผู้บัญชาการเรือนจำโดยตรง เพราะขัดกับหลักการปกครอบและการบริหารเท่านั้น

ด้านการบริหาร พบว่า ผู้บริหารเข้าใจในกระบวนการการใช้เครื่องพันธนาการ ซึ่งฝ่ายบริหารระดับสูงมีข้อสั่งการที่ชัดเจนให้ปฏิบัติการใช้เครื่องพันธนาการ ผู้บริหารงานเรือนจำจะต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับรายละเอียดแนวทางปฏิบัติงานด้านการใช้เครื่องพันธนาการ และจัดการจากผู้อำนาจสูงสุดสั่งการให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยใช้เครื่องพันธนาการ โดยเป็นข้อกำหนดให้มีอำนาจในการสั่งการเพื่อควบคุมการเกิดอันตรายในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นการรักษาสิทธิมนุษยชนในด้านการบริหาร การกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานโดยมี ผู้บัญชาการเรือนจำ อำเภอชัยบาดาล มีหน้าที่รับผิดชอบ ในด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ บรรเจิด จันทร์รุ่งศรี (2558) ได้กล่าวว่า ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเรือนจำและทัณฑสถานโดยเฉพาะพัศดีและผู้ควบคุมที่ได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องพันธนาการประเภท โซ่ ตรวนกับผู้ต้องขังตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ สามารถสั่งใช้เครื่องพันธนาการ ประเภทโซ่ตรวน ให้เป็นไปตามความเหมาะสมและเป็นธรรมดาตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและของกรมราชทัณฑ์อย่างแท้จริง ให้เอาใจใส่ดูแลความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ควบคุมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเรือนจำและทัณฑสถานให้ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยหลักเมตตาธรรม และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่าปล่อยปะละเลย ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หรือให้มีระบบการทารุณโหดร้าย หากมีผู้ฝ่าฝืนจะต้องดำเนินการทางวินัยอย่างเด็ดขาดและจริงจังและควรให้เรือนจำหรือทัณฑสถาน มีการรายงานการใช้โซ่ตรวนกับผู้ต้องขังให้ทางกรมราชทัณฑ์ทราบเป็นประจำทุกเดือน โดยระบุเหตุผลในการสั่งให้ใช้หรือเพิกถอนการใช้นั้นให้ชัดเจนเพื่อนำไปรวบรวมเป็นข้อมูลสำหรับนำส่งผู้บริหารระดับสูง ได้ตรวจสอบความถูกต้องต่อไป

ด้านการนำยุทธศาสตร์และแผนงาน พบว่า การทำงานเป็นทีมเป็นเรื่องที่สำคัญที่ใช้ดูแลผู้ต้องขังภายในเรือนจำ และเจ้าหน้าที่ต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนให้ตรงตามนโยบายที่กำหนด กำหนดลักษณะของประเภทพันธนาการที่เหมาะสม ให้กำหนดสิทธิ เสรีของผู้ต้องขังในการใช้เครื่องพันธนาการ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ โอภาส ปภาตินันท์ (2563) ได้กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับหลักสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะได้รับการปฏิบัติในระหว่างควบคุมตัวตามพิพากษาของศาลจนถึงวันที่ได้รับการปล่อยตัว

ด้านการควบคุมและตรวจสอบ พบว่า ให้ความยุติธรรมแก่ผู้ต้องขังที่ใช้เครื่องพันธนาการและการนำหลักกฎหมายใช้ควบคุมผู้ต้องขังที่ใช้เครื่อง โดยการทำงานอย่างเป็นมืออาชีพของการใช้เครื่องพันธนาการ การบันทึกข้อมูลผู้ต้องขังที่ใช้เครื่องพันธนาการ และเมื่อถูกคุมตัวเจ้าหน้าที่มีสิทธิควบคุมที่ต้องใช้เครื่องพันธนาการผู้ต้องขัง ซึ่งสอดคล้องงานวิจัย โอภาส ปภาตินันท์ (2563) ได้กล่าวว่า สถานการณ์ปัญหาผู้ต้องขังล้นคุกในปัจจุบันทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเฉพาะรายเฉพาะคดี ทำได้ยากมากเนื่องจากข้อจำกัดเรื่องสถานที่ และกรอบอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นทุกวัน

การนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า การเลือกใช้ขนาดหรือชนิดของเครื่องพันธนาการในการควบคุมผู้ต้องขังได้อย่างยุติธรรม ผู้มีอำนาจต้องทำความเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมาย การใช้เครื่องพันธนาการตรงกับความผิดหรือการทำผิดวินัยที่ผู้ต้องขังได้กระทำในเรือนจำ ไม่ตรงตามข้อกฎหมาย โดยใช้เครื่องพันธนาการตรงตามขนาดที่ระบุไว้ในกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องงานวิจัย จิรัสย์ปภา จิตระเมศ (2560) ได้กล่าวว่า

การใช้เครื่องพันธนาการต่อจำเลยในเขตศาล พบว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 172/1 โดยบัญญัติ “ห้ามใช้เครื่องพันธนาการต่อจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดี เว้นแต่ศาลจะเห็นว่ามีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัย แม้จำเลยจะไม่ถูกบังคับใช้เครื่องพันธนาการ แต่อาจถูกควบคุมโดยเจ้าพนักงานผู้รักษาความปลอดภัย”

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้พบองค์ความรู้จากการศึกษาการนำข้อบังคับตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 21 การใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ต้องขัง คือ อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง โดยเฉพาะการละเมิดสิทธิผู้ต้องขัง เช่น การใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ต้องขังก่อนคำพิพากษาถึงที่สุด เป็นต้น ซึ่งควรใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคุ้มครองให้อำนาจกระทำได้ในรูปแบบต่างๆ ภายในหน่วยงานของกรมราชทัณฑ์นั้นเอง เพื่อให้ได้รับสิทธิโดยชอบธรรม หากปฏิบัติมิชอบอาจโดยข้อร้องเรียนจากผู้ต้องขัง สมควรที่จะเรียนรู้การนำข้อกฎหมายมาใช้กับผู้ต้องขังให้ที่ถูกต้องให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การเลือกใช้ขนาดหรือชนิดของเครื่องพันธนาการในการควบคุมผู้ต้องขังได้อย่างยุติธรรม ผู้มีอำนาจต้องทำความเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมาย การใช้เครื่องพันธนาการตรงกับความผิดหรือการทำผิดวินัยที่ผู้ต้องขังได้กระทำในเรือนจำตรงตามข้อกฎหมาย โดยแต่งตั้งคณะกรรมการในการสั่งใช้และเพิกถอนการใช้เครื่องพันธนาการ

2. ผู้บริหารเข้าใจในกระบวนการการใช้เครื่องพันธนาการ ซึ่งฝ่ายบริหารระดับสูงมีข้อสั่งการที่ชัดเจนให้ปฏิบัติการใช้เครื่องพันธนาการ ผู้บริหารงานเรือนจำจะต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับรายละเอียดแนวทางปฏิบัติงานด้านการใช้เครื่องพันธนาการ ควรเสนอแนะเรื่องใดเพิ่มเติมอีกหรือไม่ กรมราชทัณฑ์ควรกำหนดการใช้เครื่องพันธนาการให้มีความชัดเจน ควรมีผู้บริหารงานระดับสูงพิจารณาการมีอำนาจในการสั่งการใช้เครื่องพันธนาการเพื่อให้เกิดความผิดพลาดและกรมราชทัณฑ์ควรกำหนดวิธีการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้สูงอายุให้สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เรื่องการใช้เครื่องมือพันธนาการในหน่วยงานอื่นๆ เช่น สถานีตำรวจที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องพันธนาการ

2. เรื่องศึกษาการใช้เครื่องพันธนาการของต่างประเทศในการควบคุมผู้ต้องขัง

เอกสารอ้างอิง

จิรัสย์ปภา จิตระเมศ. (2560). **การใช้เครื่องพันธนาการต่อจำเลยในเขตศาล.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ฐิตาภา ศีลพงษ์. (2561). **ปัญหาการใช้เครื่องพันธนาการตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณัฐกิตติ์ บุญจันทร์. (2550). **มาตรการทางกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง: ศึกษาปัญหาการใช้เครื่องพันธนาการต่อผู้ต้องขังก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ธานี วรภัทร์. (2554). **วิกฤตราชทัณฑ์.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บรรเจิด จันทร์รุ่งศรี. (2558). **ปัญหาในการใช้เครื่องพันธนาการของผู้ต้องขัง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. (2560, 18 กุมภาพันธ์). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 134 ตอนที่ 21 ก. หน้า 1-33.

ฝ่ายบริหารทั่วไป เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. (ม.ป.ป.). **พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. เผยแพร่ผลการดำเนินการตามมาตรการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อให้ประชาชนทราบทั่วไปกรณีใช้เครื่องพันธนาการประเภทกุญแจเท้าแก่ผู้ต้องขังนักศึกษากลุ่มขบวนการประชาธิปไตย.** สืบค้น พฤศจิกายน 23, 2564, จาก https://www.nhrc.or.th/getattachment/NHRCT-Work/Examination-reports/18911/762-1.pdf.aspx.

โอภาส ปภาตินันท์. (2563). **ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีกับการใช้เครื่องพันธนาการระหว่างการควบคุมตัวออกไปพิจารณาคดีภายใต้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.